

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№2

2026
fevral

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

*Elektron nashr, 241 sahifa.
2026-yil, fevral*

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR BANKLARIDA RISK-MENEJMENTNING TASHKILIY MODELLARI.....	26
Madaminov Bekzod Allayarovich	
“HUDUDGAZTA’MINOT” AJ DA AMALGA OSHIRILGAN LOYIHALAR SAMARASI	32
Shukurillaev Jahongir Botir o’g’li	
HARBIY XIZMATCHI AYOLLARNING MAXSUS KIYIM SIFATIGA QO’YILADIGAN DASTLABKI TALABLARNI SHAKLLANTIRISH	37
Abduraxmanova N.D., Mirtolipova N.X., Nasirullayeva G.S.	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ НЕСПЕЦИФИЧЕСКОГО ЯЗВЕННОГО КОЛИТА У ДЕТЕЙ	42
Закирова Бахора Исламовна, Каримов Достон Рустам угли	
ОЦЕНКА ВОЗДЕЙСТВИЯ ФИСКАЛЬНЫХ И КРЕДИТНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА РЫНКИ ВЫСОКОЛИКВИДНОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕСТЕСТВЕННЫХ МОНОПОЛИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	48
Бекзод Умматов	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА.....	55
Вахидов Азизжон Саиджонович	
SUG’URTA FAOLIYATIDAGI MOLIVAVIY RISKLAR: BAHOLASH VA MINIMALLASHTIRISH STRATEGIYALARI	58
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
“ANDIJONDONMAHSULOT” AJ MISOLIDA XARAJATLARNING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI: AMALIY TAHLIL VA TAKOMILLASHTIRISH TAVSIYALARI	62
Xayitboyeva Laylo Oybekovna	
XORIIY MAMLAKATLARNING NORASMIY IQTISODIYOT DARAJASINI PASAYTIRISHDAGI TAJIRIBASI	66
Alimardonov G’ayratjon Nuraliyevich	
XO’JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA BARQARORLIK HISOBOTLARI AUDITINI SHAKLLANTIRISH	72
Xolikov Ravshan Anvar o’g’li	
PUL - KREDIT SIYOSATINING TRANSMISSION MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH	76
Obidova Zilola Ikromjon qizi	
HOMILADORLIK DAVRIDA AYOLLARDA UCHRAYDIGAN GESTOZLI KATARAL GINGIVITNI KOMPLEKS DAVOLASHNI OPTIMALLASHTIRISH	81
Nomurodova Farangiz Lazizovna	
AGRAR KORXONALARDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA INVESTITSIYA MEXANIZMLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH YO’NALISHLARI	87
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	
YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA KICHIK BIZNES IQTISODIYOTINI TA’MINLASHDA INFRATUZILMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	92
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINING MAZMUNI VA TAMOIYILLARI	96
Mavrulov Ravshan Nematjonovich	

УПРАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫМИ КОММУНИКАЦИЯМИ В ПРОЕКТАХ	101
Носирова Гулираъно Абдулазиз кизи	
DAVLAT BUDJETI JARAYONIDA MONITORING VA MOLIVAVIY NAZORATNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	107
Yax'yayeva Dilfuza Bagdatovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
RAQAMLI MOLIVA TEXNOLOGIYALARI EVOLYUTSIYASINING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI VA YUZAGA KELISHI MUMKIN BO'LGAN XATARLAR TAHLILI	117
Ko'chimov Jahongir Shuxrat o'g'li	
GAZ VA GAZ KONDENSATINI YIG'ISH VA TAYYORLASH TIZIMLARI UCHUN ZAMONAVIY LOYIHALASH USULLARI TAHLILI	123
Abdirazakov Akmal Ibragimovich Namozov Og'abek Maxmud o'g'li	
AGILE PROJECT MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA: STRATEGIES, FRAMEWORKS, AND BEST PRACTICES FOR SUCCESS	128
Utkirova Maftuna Murodjon qizi	
O'ZBEKISTON EKSPORTYOR KORXONALARINING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA MUAMMOLARI	134
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	139
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY JIHATLARI	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
OPTIMIZATION OF ROADSIDE AUTO CAMPING SITES (REST AREAS) ON HIGHWAYS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INFRASTRUCTURE GAPS AND CORRIDOR-BASED EVIDENCE FROM UZBEKISTAN	150
Akramov Akbarjon Akmal ugli	
QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION MARKETING YONDASHUVLARINING AHAMIYATI	156
Aminov Abbas Mo'minboy o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA AHOLI ISH BILAN BANDLIGI SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR	160
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
MINTAQADA XUSUSIY TIBBIYOT MUASSASALARIDA MARKETING STRATEGIYASI	165
Yakubov Temur G'anibekovich	
AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI IFODALOVCHI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI	169
Siroj Zarina Rustambekovna	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING YAIM VA BANDLIKKA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL	176
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Ziyodullayev Qahramon	
ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТЬ: ПОЛЬЗА ДЛЯ ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИИ	185
Хамдамова Гавхар Абсаматовна	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISHNING MOLIVAVIY VOSITALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	191
Mamatov Baxodir Quldoshovich	

KO'P QIRRALI VALLARNING SHAKLLANTIRISH METODLARI VA USULLARINI TAHLIL QILISH	197
Xasanov Bobirmirzo Maxmudali o'g'li, Valixonov Dostonbek Azim o'g'li, Alibekov Rasulbek Qanotbek o'g'li	
MINTAQA SANOATINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	205
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	209
Nomozova Qumri Isoyevna	
XALQARO STANDARTLAR TALABLARI ASOSIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	216
Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINING RIVOJLANISHNI TARTIBGA SOLISH TIZIMI	221
Achilova Firuza Kurbanovna	
BANK MENEJMENTIDA INKLYUZIV MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI, TAMOYILLARI VA STRATEGIK AHAMIYATI	225
Rajabov Oybek Panjievich	
MINTAQADA OLIY TA'LIM TIZIMINING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	229
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	235
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	

MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI

Normurodova Zebo Eshmaxmatovna

Qarshi davlat universiteti o'qituvchisi

E-mail: normurodovazebo1@gmail.com

ORCID: 0009-0006-2045-9726

Annotatsiya. Maqolada maishiy xizmatlar sohasida resurslardan innovatsion klasterlash asosida samarali foydalanish hamda ularning ijtimoiy foydalanish samaradorligini oshirish masalalari tadqiq etilgan. Hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda, Qashqadaryo viloyati misolida innovatsion klasterlash mexanizmlarining ijtimoiy samaradorlikka ta'siri ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari maishiy xizmatlar sohasini hududiy rivojlantirish va resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashda klaster yondashuvining muhimligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maishiy xizmatlar, innovatsion klasterlash, resurslar samaradorligi, ijtimoiy foydalanish, hududiy rivojlanish.

Abstract. This article examines the issues of improving the efficiency of social use of resources in the household services sector based on an innovative clustering approach. Taking regional characteristics into account, the impact of innovative clustering mechanisms on social efficiency is substantiated using the case of Kashkadarya region. The research findings highlight the importance of the cluster approach for regional development of household services and efficient resource utilization.

Keywords: household services, innovative clustering, resource efficiency, social use, regional development.

Аннотация. В статье исследуются вопросы повышения эффективности социального использования ресурсов в сфере бытовых услуг на основе инновационного кластерного подхода. С учетом региональных особенностей на примере Кашкадарьинской области научно обосновано влияние механизмов инновационного кластеризации на социальную эффективность. Результаты исследования подтверждают значимость кластерного подхода для устойчивого развития сферы бытовых услуг и рационального использования ресурсов на региональном уровне.

Ключевые слова: бытовые услуги, инновационная кластеризация, эффективность ресурсов, социальное использование, региональное развитие.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va hududiy iqtisodiy integratsiya sharoitida maishiy xizmatlar sohasi aholining kundalik ehtiyojlarini qondirish, bandlikni oshirish hamda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xizmatlar sektorining barqaror rivojlanishi, avvalo, mavjud resurslardan oqilona foydalanish va ularni zamonaviy boshqaruv mexanizmlari asosida samarali tashkil etish bilan bevosita bog'liqdir [1].

O'zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasini rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 27-fevraldagi PQ-78-son qarori xizmatlar sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlash, hududiy xizmatlar infratuzilmasini

kengaytirish hamda aholi uchun xizmatlar sifati va qamrovini oshirishga qaratilgan muhim normativ-huquqiy hujjat hisoblanadi [2].

Mazkur sharoitda maishiy xizmatlar sohasida resurslarni innovatsion klasterlash asosida boshqarish xizmatlar sifati, ijtimoiy foydalanish samaradorligi hamda hududiy ijtimoiy muvozanatni ta'minlashning samarali mexanizmi sifatida namoyon bo'lmoqda. Ushbu sohaning barqaror rivojlanishi ko'p jihatdan mavjud resurslardan oqilona va samarali foydalanish bilan bog'liq bo'lib, ayniqsa resurslarni innovatsion klasterlash asosida boshqarish xizmatlar sifati va ijtimoiy foydalilikni oshirishda muhim omil sifatida e'tirof etilmoqda.

Innovatsion klasterlash yondashuvi muayyan hudud yoki tarmoq doirasida o'zaro bog'liq subyektlar, infratuzilma va texnologiyalarni uyg'unlashtirish orqali sinergiya samaradorligini yuzaga keltiradi. Mazkur jarayon maishiy xizmatlar sohasida resurslardan foydalanishning yangi imkoniyatlarini ochib berib, xizmatlar ko'rsatish jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur mavzu iqtisodiy adabiyotlarda to'g'ridan-to'g'ri aynan shu nom bilan emas, balki xizmatlar sohasi, klasterlash, innovatsion rivojlanish hamda ijtimoiy samaradorlik kesimida o'rganib kelinmoqda.

Michael Porter klasterlash nazariyasining asoschisi hisoblanib, u klasterlarni hududiy raqobatbardoshlikni oshirish, resurslardan samarali foydalanish va innovatsiyalarni jadallashtirishning muhim mexanizmi sifatida ilmiy jihatdan asoslab bergan [3]. Joseph Schumpeter esa innovatsiyalar nazariyasi orqali iqtisodiy rivojlanishda yangi kombinatsiyalar, xizmatlar va texnologiyalarning ahamiyatini ochib bergan [4].

A.N. Asaul xizmatlar sohasi iqtisodiyoti, jumladan maishiy xizmatlar samaradorligini oshirish mexanizmlarini tadqiq etgan. L.I. Abalkin hududiy rivojlanish va xizmatlar sektorining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini asoslab bergan. V.L. Makarov innovatsion rivojlanish va resurslardan samarali foydalanish masalalarini o'rgangan. Ushbu olimlar tomonidan xizmatlar sohasi bilan hududiy rivojlanish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ilmiy jihatdan asoslangan [5–7].

D.G'. G'ozibekov xizmatlar sohasi rivoji, hududiy xizmatlar infratuzilmasi va ijtimoiy samaradorlik masalalarini tadqiq etgan. Sh. Sh. Shodmonov iqtisodiy o'sish, xizmatlar sektori hamda resurslardan samarali foydalanish muammolarini tahlil qilgan [8]. B.Yu. Xodiyev bozor iqtisodiyoti sharoitida xizmatlar sohasi va hududiy rivojlanish masalalarini yoritgan [9]. A.V. Vaxobov esa ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik va hududiy xizmatlar rivojiga oid ilmiy ishlari bilan tanilgan [10].

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, mavjud ilmiy adabiyotlarda klasterlash, innovatsion rivojlanish va xizmatlar sohasi masalalari, asosan, alohida ilmiy yo'nalishlar doirasida tadqiq etilgan. Klasterlash yondashuvi ko'proq hududiy raqobatbardoshlik va iqtisodiy samaradorlikni oshirish bilan, innovatsiyalar esa texnologik yangilanishlar bilan bog'liq holda yoritilgan. Xizmatlar sohasi, jumladan maishiy xizmatlar sektori esa, asosan, bandlik va infratuzilma rivoji nuqtayi nazaridan tahlil qilingan.

Biroq maishiy xizmatlar sohasida resurslarni innovatsion klasterlash asosida boshqarishning ijtimoiy samaradorlikka ta'siri, ayniqsa Qashqadaryo viloyati misolida, yetarli darajada kompleks va tizimli o'rganilmagan. Mazkur holat hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda ijtimoiy yo'naltirilgan klasterlash mexanizmlarini ilmiy asoslash zaruratini yuzaga keltiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada tahlil va sintez, mantiqiy umumlashtirish, taqqoslash, tizimli yondashuv hamda ijtimoiy-iqtisodiy tahlil usullaridan foydalanildi. Shuningdek, maishiy xizmatlar sohasida resurslardan foydalanish jarayonlari innovatsion klasterlash yondashuvi nuqtayi nazaridan baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qashqadaryo viloyatida maishiy xizmatlar sohasining rivojlanishi, asosan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari faoliyati bilan belgilanadi. Bu holat mazkur sohaning tashkiliy-iqtisodiy xususiyatlari bilan izohlanadi, ya'ni maishiy xizmatlar ko'rsatish nisbatan kam kapital talab qiluvchi, tez moslashuvchan hamda bozor kon'yunkturasiga tezkor javob bera oladigan faoliyat turi hisoblanadi. Shu sababli, ushbu tarmoqda kichik biznes subyektlarining ustunligi tabiiy va iqtisodiy jihatdan asosli deb baholanadi.

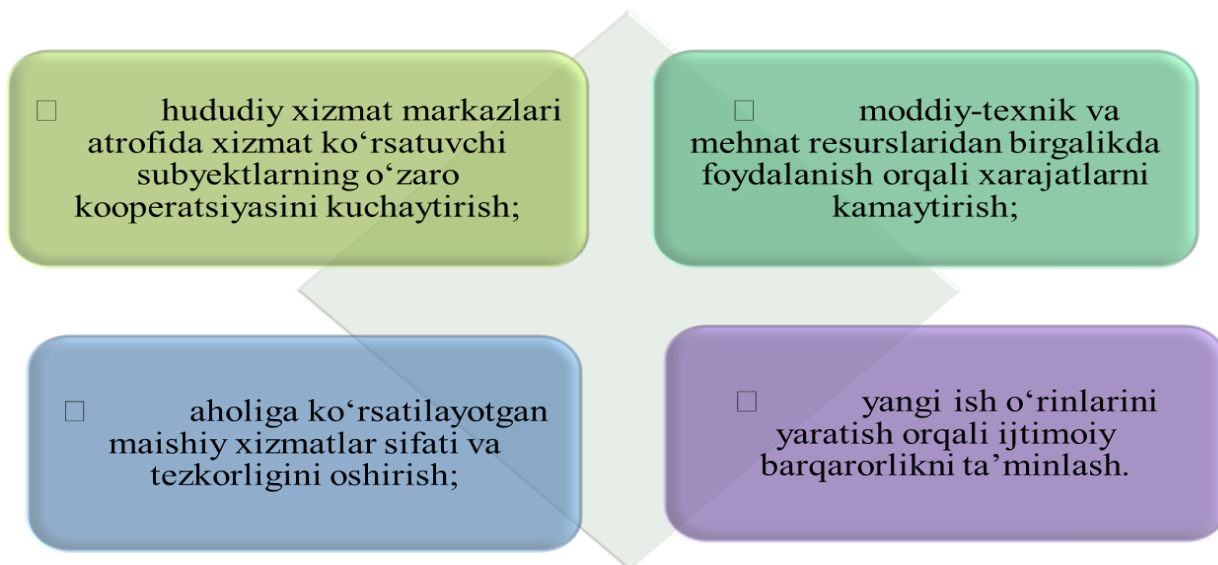
Shu bilan birga, hududda maishiy xizmatlar infratuzilmasining hududlar kesimida notekis joylashuvi, moddiy-texnik bazaning yangilanish darajasining yetarli emasligi hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etish ko'lamining cheklanganligi xizmatlar sifatini oshirish va ularning qamrovini kengaytirishda muayyan cheklavlarni yuzaga keltirmoqda. Mazkur omillar xizmatlar bozorida hududiy tafovutlarning kuchayishiga hamda aholining ayrim qatlamlari uchun xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarining nisbatan torayishiga olib kelmoqda.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, viloyatda maishiy xizmatlar ko'rsatish jarayonida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari yetakchi o'rinni egallagan bo'lsa-da, mavjud resurslardan yanada samarali foydalanish va xizmatlar sifatini oshirish uchun innovatsion yondashuvlarni, xususan, klasterlash mexanizmlarini joriy etish zarurati dolzarb bo'lib qolmoqda. Hududiy klasterlash yondashuvi ijtimoiy samaradorlikni oshirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda xizmatlar ko'rsatish tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun qulay sharoit yaratadi.

Amaliy tahlil natijalariga ko'ra, resurslarni innovatsion klasterlash asosida tashkil etish maishiy xizmatlar sohasida bir qator ijobiy ijtimoiy-iqtisodiy natijalarga erishish imkonini beradi.

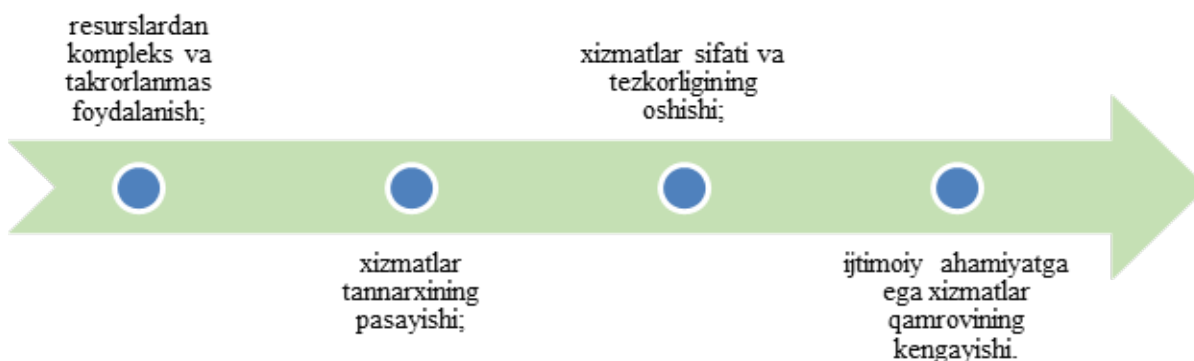
Amaliy tahlil natijalariga ko'ra, resurslarni innovatsion klasterlash asosida tashkil etish quyidagi ijobiy natijalarga olib kelishi mumkin:

1-rasm. Maishiy xizmatlar sohasida resurslarni innovatsion klasterlashning ijtimoiy-iqtisodiy samaralari

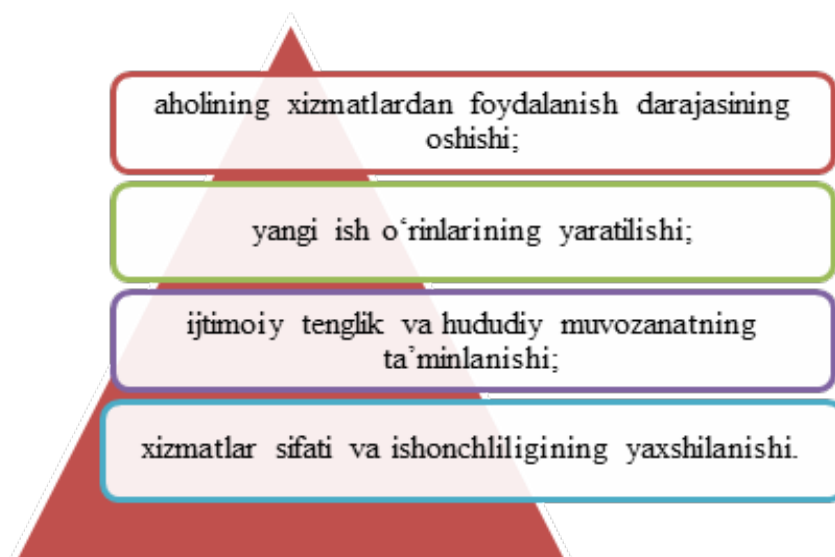
Qashqadaryo viloyati sharoitida innovatsion klasterlash mexanizmlarini joriy etish, ayniqsa qishloq hududlarida maishiy xizmatlar qamrovini kengaytirish hamda ijtimoiy tenglikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, aholining turmush darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Innovatsion klasterlash — bu resurslar, xizmat ko'rsatuvchi subyektlar, ilmiy-texnologik yechimlar hamda boshqaruv mexanizmlarini yagona tizimga integratsiyalash jarayonidir. Mazkur yondashuv quyidagi afzalliklarni ta'minlaydi:

2-rasm. Maishiy xizmatlar sohasida resurslarni innovatsion klasterlash jarayonining bosqichlari

Resurslarni innovatsion klasterlash asosida boshqarish aholining maishiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyojlarini yanada to'liq va samarali qondirish imkonini beradi. Mazkur yondashuvda ijtimoiy samaradorlik quyidagi ko'rsatkichlar orqali namoyon bo'ladi:

3-rasm. Maishiy xizmatlar rivojlanishining ijtimoiy-iqtisodiy samaralari

Maishiy xizmat ko'rsatish sohasi xizmatlar sektorining muhim tarkibiy qismi bo'lib, bozor iqtisodiyoti sharoitida amal qiluvchi umumiy iqtisodiy qonuniyatlarga bo'ysunadi hamda iqtisodiy munosabatlar tizimida faol ishtirok etadi. Qashqadaryo viloyatida ushbu sohaning rivojlanishi aholining turmush sifatini yaxshilash, bandlik darajasini oshirish hamda hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarining asosiy salohiyati, avvalo, kadrlar bilan belgilanadi. Sohada faoliyat yuritayotgan xodimlarning asosiy qismini o'rta maxsus va oliy ma'lumotli mutaxassislar tashkil etadi. Shu bilan birga, ilg'or g'oyalar va zamonaviy texnologiyalar mavjud bo'lishiga qaramay, kadrlarning yetarli tayyorgarlikka ega bo'lmashligi yuqori natijalarga erishish imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Shu sababli hududdagi maishiy xizmat ko'rsatish korxonalarida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish maqsadida xodimlar faoliyatini muntazam va tizimli tahlil qilish zarur hisoblanadi.

Amaliy jihatdan xodim korxonaning eng muhim resursi bo'lib, uning mehnat salohiyatidan samarali foydalanish xizmat turlarining o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda kompleks yondashuvni talab etadi. Mazkur tahlilning asosiy vazifalariga xodimlar soni va tarkibini baholash, kadrlar bilan ta'minlanganlik darajasini aniqlash, ish vaqtidan foydalanish samaradorligini o'rganish, xodimlar harakati va mehnat intizomini tahlil qilish, shuningdek mehnat motivatsiyasi va kasbiy rivojlanish darajasini baholash hamda kadrlar tarkibini takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish kiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion klasterlash yondashuvi maishiy xizmatlar sohasida nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy samaradorlikni ham sezilarli darajada oshirish imkonini beradi. Xususan, resurslarning klasterlashuvi orqali xizmatlar ko'rsatish tizimining uzviyligi va muvofiqligi ta'minlanib, bu holat aholining turmush darajasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, maishiy xizmatlar sohasida resurslarni innovatsion klasterlash asosida boshqarish ijtimoiy foydalanish samaradorligini oshirishning muhim vositasi hisoblanadi. Mazkur yondashuv xizmatlar sifati va qamrovini kengaytirish, hududiy rivojlanishni jadallashtirish hamda aholining turmush farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Kelgusida innovatsion klasterlash mexanizmlarini amaliyotga keng joriy etish maishiy xizmatlar sohasining barqaror va izchil rivojlanishini ta'minlashga imkon yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 27-fervardagi "Xizmatlar sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-78-son qarori. <https://lex.uz/docs/-7408455>
2. Porter M. The Competitive Advantage of Nations. — New York: Free Press, 1998.
3. Schumpeter J.A. The Theory of Economic Development. — Cambridge: Harvard University Press, 1934.
4. Асаул А.Н. Экономика сферы услуг. — Санкт-Петербург: Питер, 2018.
5. Абалкин Л.И. Проблемы современной России. — Москва: Наука, 2017.
6. Макаров В.Л. Инновационная экономика. — Москва: Экономика, 2019.
7. G'ozibekov D.G'. Xizmatlar sohasi iqtisodiyoti. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
8. Shodmonov Sh.Sh. Iqtisodiy o'sish va xizmatlar sektori. — Toshkent, 2019.

9. Xodiyev B.Yu. Bozor iqtisodiyoti sharoitida hududiy rivojlanish. — Toshkent, 2021.
10. Vaxobov A.V. Ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik nazariyasi. — Toshkent, 2022.
11. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi rasmiy sayti — <https://stat.uz>
12. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy sayti — <https://www.mf.uz>
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti — <https://www.president.uz>
14. Qashqadaryo viloyati hokimligi rasmiy sayti — <https://qashqadaryo.uz>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100